

Keski-Suomen hyvinvointialueen 1-3/2025 -neljännesvuosikatsaus

Aluehallitus 29.04.2025 § 132

Valmistelija talousjohtaja Aija Suntioinen, puh. 040 185 9985

Selostus asiasta **Yleistä**

Aluevaltuusto hyväksyi hyvinvointialueen vuoden 2025 talousarvion 10.12.2024 § 70 ja aluehallitus sitä tarkentavan käyttösuunnitelman 25.2.2025 § 53. Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvion mukaiset (ulkoiset) menot ovat noin 1,5 miljardia euroa. Talousarvio on 43 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Vuoden 2025 toiminnasta ja taloudesta raportoidaan aluehallitukselle ja aluevaltuustolle siten, että

- neljännesvuosikatsaukset käsitellään päätösasioina aluehallituksessa ja aluevaltuustossa
- talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteutumisesta raportoidaan neljännesvuosikatsausten yhteydessä ja
- kuukausiraportit toimitetaan aluehallitukselle tiedoksi sähköiseen kokoushallintaan kuukausittain.

Lisäksi hyvinvointialueen johtoryhmässä seurataan talouden toteumaa ja ennustetta sekä tuottavuusohjelman toimenpiteiden ja muiden talouden tasapainottamistoimenpiteiden etenemistä kuukausittain. Talouden seurantaa ja raportointia tehdään kuukausittain myös muilla organisaatiotasolla.

Neljännesvuosikatsauksia tehdään kolme kertaa vuodessa; tammi-maaliskuun, tammi-kesäkuun (puolivuosisikatsaus) ja tammi-syyskuun tiedoilla. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös, joka kattaa koko vuoden seurannan.

Hyvinvointialueen tammi-maaliskuun 2025 neljännesvuosikatsaus on liitteenä.

Hyvinvointialueen talous

Keski-Suomen hyvinvointialueen ensimmäisen vuosineljänneksen perusteella tilinpäätökseen ennustetaan 64 miljoonan euron alijäämää. Alijäämäennuste on suhteessa talousarvioon 21 miljoonaa euroa heikompi. Suurimmat erot talousarvioon syntyvät vammaispalveluiden ja lastensuojelun osalta.

Vuoden 2025 talousarvion sisältämällä talouden sopeuttamistoimilla tavoitellaan 50 miljoonan euron vaikutusta, joista maaliskuun loppuun mennessä on toteutunut 13,5 %, eli 6,8 miljoonaa euroa. Toimenpiteiden vaikutuksista on ennusteen mukaan toteutumassa noin 84 %, yhteensä 42 miljoonaa euroa. Siltä osin kuin on tunnistettu, että tavoiteltuja vaikutuksia ei täysimääräisesti saavuteta, on suunniteltu korvaavia toimenpiteitä, joita on ennusteen mukaan toteutumassa noin 15 miljoonaa euroa vuoden loppuun mennessä.

Nyt suunnitellut talouden sopeuttamisen toimenpiteet eivät vielä riitä vuosina 2023 ja 2024 syntyneen kumulatiivisen alijäämän, 255 miljoonaa

euroa kattamiseen. Kumulatiivisen alijäämän sekä vuoden 2025 talousarvion toteuttamiseen tarvitaan edelleen aktiivista sopeuttamista. Kumulatiivisen alijäämän kattamissuunnitelma tarkentuu käynnistyvän talousarviosuunnittelun aikana.

Hyvinvointialueen toiminta

Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Valtuustokauden vaihtuminen lähestyy: Alkuvuoden 2025 aikana hyvinvointialueella on tehty hallinnollista tarkastelua sekä menneeseen että tulevaan. Aluevaltuuston strategian väliarviointi ja tulevaisuuskatsaus ovat tarjonneet suuntaa kehittämistyölle, samalla kun valmistautuminen uuteen valtuustokauteen on edennyt. Maaliskuussa aluevaltuusto päätti uudesta toimielinrakenteesta, joka astuu voimaan seuraavan kauden alussa 1.6.2025. Työ on tähdännyt hallinnon selkeyttämiseen ja päätöksenteon tukemiseen nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä.

Muutostukikeskustelut: Syksyllä 2024 alkaneet muutostukikeskustelut valtion kanssa saatiin päätökseen 28.3.2025. Prosessi syvensi vuorovaikutusta ja tarkensi yhteistä tilannekuvaa. Keskusteluissa käsiteltiin erityisesti ikääntyneiden palvelurakenteen raskautta, lastensuojelun haasteita sekä talouden sopeutustarpeita. Ministeriöt tunnistivat Keski-Suomessa käynnistyneet kehittämistoimet oikeansuuntaisiksi, mutta korostivat ripeämmän etenemisen tarvetta. Ikääntyneiden palveluissa on siirryttävä kevyempiin ratkaisuihin ja tuettava kotona asumista. Lastensuojelussa painopistettä tulee siirtää ennaltaehkäisyyn ja oman tuotannon vahvistamiseen. Keskusteluissa painotettiin menojen hallintaa ja alijäämien kattamista. Prosessi mahdollisti myös oppimista muiden alueiden ratkaisuista. Muutostukikeskustelut lisäsivät luottamusta ja loivat pohjaa yhteiselle kehittämiselle.

Talous: Keväällä 2025 ei laadita lisätalousarviota, vaan talouden ohjauksessa keskitytään operatiivisiin muutoksiin, joilla tähdätään talousarviossa pysymiseen. Alkuvuoden perusteella kulukehitys vaatii tarkkaa seurantaa, ja erityisesti palvelurakenteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä pyritään turvaamaan sopeutustavoitteiden toteutuminen. Tavoitteena on vahvistaa talouden hallintaa, estää alijäämän kasvua ja varmistaa, että suunnitellut sopeutustoimet etenevät kattavasti.

Asiakaskokemus: Keski-Suomen hyvinvointialueen asiakastytyytyväisyyttä mittaava suositteluindeksi oli tasolla 68 eli lähes erinomainen 1.1.-31.3.2025 välisenä aikana. 91 % vastanneista asiakkaista koki asiainnin helpoksi hyvinvointialueen palveluissa.

Konsernipalveluiden toimialajohtajan katsaus

Konsernipalveluiden tammi-maaliskuun toimintakatteen toteuma on 72,7 M€ ja se on 4,9 M€ matalampi kuin vastaavalle ajanjaksolle jaksoitettu talousarvio, joka ennakoiti talouden toteutumisesta talousarvion mukaisesti tai talousarviota paremmin kokonaisuutena. Viime vuoden tilinpäätöksen ja alkuvuoden talouden toteumatietojen perusteella toimialalla on joitakin menokohtia, jotka ovat toteutumisessa talousarviota heikommin. Nämä epäkohdat kuitenkin pystytään kompensoimaan ja oikaisemaan muiden menokohtien alituksilla ja/tai korvaavilla säästötoimenpiteillä.

Vuoden 2025 alusta alkaen on toimeenpantu talousarvioon sisältyneitä talouden sopeuttamistoimenpiteitä, joilla tavoitellaan 5,3 M€ (kokonaisvaikutus 8,5 M€ vuosina 2025–2026) taloudellisia säästöjä

tilivuoden 2025 aikana. Tammi-maaliskuun seurannan ja arvion perusteella sopeuttamistoimenpiteet ovat toteutumassa 100 %:sti. Tämän lisäksi alkuvuoden aikana on tehty korvaavia säästötoimenpiteitä mm. täyttölupamenettelyä tiukentamalla ja rajaamalla työterveyshuollon sairaanhoitopalveluiden käyttöä määräaikaaisesti vuoden 2025 loppuun.

Sopeutustoimenpiteillä on ollut merkittäviä henkilöstövaikutuksia. Kaikkiaan toimenpiteiden piirissä olevista henkilöistä 5 on irtisanoutunut, 12 on irtisanottu ja 12 irtisanomisuhan alla ollutta henkilöä on uudelleen sijoitettu avoinna olevaan vakituiseen tai määräaikaiseen tehtävään. Tämän lisäksi kahden henkilön palvelussuhteen ehtoihin on tehty muutoksia. Alkuvuoden aikana konsernipalveluiden toimialalla on päättynyt yhteensä 29 vakituista palvelussuhdetta, eli noin 2 % toimialan vakituisista tehtävistä. Tämän lisäksi vakituisen ja määräaikaisen henkilöstön poistumaa hyödynnetään.

Merkittävimpiä toiminnallisia uudistuksia ovat sairaala Novan teknisen huollon ulkoistaminen 1.9.2025 alkaen sekä henkilöstöravintola Poukaman ja kahvila Solinan lakkauttaminen ja tilojen vuokraaminen ulkopuoliselle toimijalle 1.7.2025 alkaen. Toimenpiteille on laadittu projektisuunnitelma ja ne etenevät aikataulussa. Henkilöstöruokalan ja -kahvilan vuokraamisesta on tehty päätös ja uusi toimija on Sodexo Oy.

Talousarviopäätöksen mukaisesti varahenkilöstöä on vahvistettu erilliskorvauksien vähentämiseksi.

Muita merkittäviä alkuvuoden valmisteluasioita ovat olleet mm. järjestöavustuksien myöntäminen, hallintosäännön muutokset toimielinrakenteen osalta, strategian väliarviointi ja tulevaisuuskatsaus, aluevaalien järjestämiseen liittyvät valmistelut sekä asiakastietojärjestelmän hankinnan uudelleen käynnistäminen. OmaHyvaks mobiilisovellus on lanseerattu 3/2025 ja sen teknisiä toiminnallisuuksia laajennetaan vuoden 2025 aikana.

Pelastustoimen toimialajohtajan katsaus

Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana pelastustoimen toimialan toiminnassa ei ole tapahtunut merkittäviä poikkeamia. Pelastustoiminnan tehtävämäärät olivat hieman pienemmät verrattuna vuoden 2024 tilastoihin. Onnettomuuksien ehkäisytyössä pelastustoimen valvontatehtävät etenivät suunnitelmallisesti käytettävissä olevien henkilöresurssien mukaisesti. Turvallisuusviestinnän toteuttaminen eteni suunnitelmallisesti.

Pelastuslaitoksen toiminta aloitettiin uudistetulla organisaatiolla 1.1.2025 alkaen. Muutoksessa hallintoa ja päällystötehtäviä tiivistettiin 8 paloasemaryhmästä 5 toiminta-alueeseen, joissa tuotetaan pelastuslaitoksen lakisääteiset palvelut päätoimisen ja sopimushenkilöstön toimesta. Organisaatiomuutos toteutui suunnitelmallisesti.

Hyvinvointialueen oman ensihoitopalvelun siirto sote-toimialan Terveystieteiden palvelut-vastualueen toiminnaksi toteutui suunnitelmallisesti. Palvelutuotannossa ja henkilöstöasioissa ei siirrosta aiheutuneita poikkeamia.

Aluehallitus antoi 25.3.2025 lausunnon Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston selvityspyyntöön liittyen Keski-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen toimintavalmiuden huomattaviin puutteisiin.

Pelastustoimen toimialan talous toteutui ensimmäisen vuosineljänneksen aikana suunnitelmallisesti talousarvion mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystalouden toimialajohtajan katsaus

Talouden toimintakate on toteutunut talousarvioon nähden tammi-maaliskuussa 14,8 M€ heikompana. Verrattuna vuoden 2024 vastaavaan ajankohtaan nähden kasvua on noin 5 %, joten sosiaali- ja terveystalouksissa on entisestään kiinnitettävä erityistä huomiota kustannusten kasvun hillintään vuoden 2025 aikana. Ensimmäisen neljänneksen tulos ennustaa koko vuoden osalta toimintakatteen toteutumista 22,16 M€ heikompana kuin talousarvio vuodelle 2025.

Vuoden 2025 talousarviossa oli suunniteltuja sopeuttamistoimenpiteitä 42,56 M€ ja tällä hetkellä niistä arvioidaan saavutettavan 37,1M€ vaikutukset. Lisäksi on laadittu korvaavia toimenpiteitä sekä uusia sopeuttamistoimenpiteitä talousarviossa pysymiseksi 12,2M€ edestä. Merkittäville lisäsäätötoimenpiteille on edelleen tarve ja niihin liittyvä valmistelu on käynnistetty.

Vuoden ensimmäisen neljänneksen alku on ollut uuden organisaatorakenteen ja johtamisjärjestelmän toimeenpanoa. Lisäksi yhteistoiminnassa on vielä tarkasteltu organisaatorakenteen loppuun saattaminen ja muutokset suhteessa isompaan muutokseen. Vuoden alusta sosiaali- ja terveystalouden toimialan toiminta käynnistyi kolmen vastuualueen mallilla, joita ovat Terveystaloudet, Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveystaloudet sekä aikuisten sosiaalipalvelut ja Ikäntyneiden ja vammaisten palvelut.

Ensimmäisen neljänneksen aikana toteutettiin Lasten, nuorten ja perheiden sekä aikuisten sosiaalipalveluiden sekä Terveystalouden vastuualueen vastuualuejohtajien rekrytoinnit. Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveystalouden vastuualuejohtaja aloitti virassa 1.3.2025 alkaen ja Terveystalouden vastuualuejohtaja aloittaa 1.5.2025 alkaen. Lisäksi käynnistettiin johtajaylilääkärin rekrytointi.

Sosiaali- ja terveystalouden 24/7 tilannekuvakeskuksen toiminnan käynnistämisen valmistelu eteni suunnitellusti ja toiminnan ensimmäinen vaihe käynnistyy 5.5.2025 alkaen.

Jämsän Terveystalouden Oy:n sopimuskauden päättymiseen liittyvän valmistelun projektiryhmien työskentely jatkuu ja valmistelutyö toiminnan siirtämiseksi omaksi toiminnaksi konkretisoituu. Helmikuussa tehtiin päätös irtisanoa Kinnulan alueen sosiaali- ja terveystalouden ostopalvelusopimus päättymään vuoden 2025 loppuun. Toiminta siirtyy hyvinvointialueen omaksi toiminnaksi.

Johtajaylilääkäri ja sosiaali- ja terveystalouden toimialajohtaja ovat mukana YTA:n sairaalatyönjako -selvityksen valmisteluryhmässä, joka muodostaa tietoon perustuvaa kuvaa mm. silmätautien ja tekonivelkirurgian toimintamallista ja tuotantotavoista yhteistyöalueella. Työskentely jatkuu vuoden 2025 ajan, mutta ensimmäisiä tuloksia esitellään yhteistyöalueen johtoryhmälle jo kevään 2025 aikana.

Toimialan kaksi talouden ja toiminnan ohjausryhmää käynnisti toimintansa palvelualueiden tueksi. Palvelualueet, joissa ohjausryhmät toimivat ovat Vammaispalvelut ja Lastensuojelu. Ohjausryhmien tavoite on tukea toimivaa johtoa sopeuttamaan toiminta talousarvioon, sekä toiminnan

uudistamisen että talousarvion mukaisten säästötoimenpiteiden toteuttamisen kautta.

Henkilöstön lomien suunnitteluun ja lomien pitämiseen on tehty ohjeet ja velvoite pitää vuosilomia ennen vuoden vaihdetta pois siten, että vain tietty lukumäärä lomapäiviä jää tulevalle kevätkaudelle 2026. Näin tuetaan henkilöstön jaksamista, mahdollistetaan ansaittujen lomien pitäminen sekä vähennetään lomapalkkavelkaa. Lisäksi henkilöstölle on annettu ohje henkilöstöpoistumien täytön arvioimisesta ja yli 6 kk poissaoloihin liittyvät rekrytoinnit toteutuvat täyttölupamenettelyn kautta. Kesäajan toiminnan suunnittelu käynnistettiin ja siihen liittyvä vuosilomien suunnittelu, supistetun toiminnan aika ja toimintamallit sekä rekrytointien toteutuminen talousarvion puitteissa arvioidaan suunnittelussa tarkoin.

Aluehallituksen priorisoimien tavoitteiden toteutuminen

Aluehallitus on priorisoinut talousarviokirjassa kahdeksan tavoitetta, joiden toteutumista seurataan neljännesvuosittain sanallisesti, edistymisraportti on osana neljännesvuosiraporttia liitteenä. Asetettujen tavoitteiden osalta edetään kokonaisuutta tarkastellen suunnitellusti, mutta esimerkiksi tiloista tai esimerkiksi sosiaalihuollon tietojärjestelmistä aiheutuvat haasteet hidastavat edelleen painopisteiden edistämistä.

Asiakaspalautejärjestelmän hankinta saatiin päätökseen vuoden 2024 lopussa ja asiakaspalautteen kerääminen käynnistyi tammikuussa 2025. Palautetta tuli ensimmäisen vuosineljänneksen aikana enemmän kuin koko vuonna 2024 yhteensä ja asiakastytyvyisyys oli erittäin hyvällä tasolla. Asiakaspalautteen hyödyntämisessä toiminnan kehittämisessä edetään aikataulun mukaisesti ja edelleen tullutta asiakaspalautetta käsitellään ja hyödynnetään aktiivisesti ja säännöllisesti. Mallia asiakaspalautteen hyödyntämiseksi ja toiminnan kehittämisen tueksi parannetaan koko ajan.

Digitaalisten palvelujen kehittämisen näkökulmasta uusia avauksia on tehty puheentunnistuksen, etäryhmätoiminnan ja digitaalisen asiointialustan laajentamisessa, erilaisia esimerkkejä löytyy kaikilta vastuualueilta. Myös olemassa olevien digitaalisten palvelujen (etälääkäritoiminta) vahvistaminen tukee aluehallituksen priorisoimaa tavoitetta. Digitaalisuutta edistetään määrätietoisesti, mutta huomioon on otettava, että muutosta edistetään askel kerrallaan ja ketterien kokeilujen kautta digitalisaatio-ohjelman tukemana.

Oman lastensuojelun laitoshoidon paikkoja on lisätty riittävän oman palvelutuotannon turvaamiseksi (Pikkumetsän lastenkoti käynnistynyt 3/25), lisäpaikkoja 7. Lisäksi myönteisenä kehityksenä voidaan todeta, että perhehoidon osuus sijoituksista (50,2%) on kasvanut hieman vuoteen 2023 nähden (47%)

Henkilöstön työhyvinvoinnin sekä muiden henkilöstöohjelmallekin keskeisten teemojen osalta edetään suunnitellusti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutuminen

Ensimmäisen vuosineljänneksen perusteella koko organisaation talouden ja toiminnan yhteensovittaminen edellyttää toimenpiteitä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen arvioinnin perusteella toimenpiteiden kohdentamisessa ja laajuudessa on toimialakohtaisia eroja. Sisäisen valvonnan toimivuudessa, vaatimustenmukaisuutta varmistavien

toimenpiteiden toteutuksessa ja riskienhallinnan osaamisessa tunnistetaan kehittämistarpeita. Merkittäviä ennalta tunnistamattomia riskejä ei alkuvuoden aikana havaittu, haasteet kumuloituvat vuoden 2024 tilinpäätöksen toteumasta.

Konsernihallinnon osalta talouden arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti, tavoitteeseen pääseminen edellyttää kuitenkin sisäisiä määrärahasiirtoja ja kustannussäästöjä, kuten esimerkiksi hankintojen uudelleenarviointeja. Sopeutustoimenpiteet on projektoitu, ja ne etenevät aikataulussa. Määrärahasiirrot toteutetaan talousarvio- ja käyttösuunnitelmamuutoksilla, jotka eivät sisällä esityksiä uusista menoista.

Toiminnan näkökulmasta katsottuna viime vuoden, sekä alkuvuoden 2025 aikana toteutetut sopeutukset henkilöstössä, johtamisressursseissa sekä tuotannon tuki- ja asiantuntijapalveluissa aiheuttavat haasteita laadukkaan tuen järjestämiseen sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluille.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa tunnistetaan palvelujen tason, laajuuden sekä repertuaarin ylittyminen suhteessa rahoitukseen. Vuoden 2024 tilinpäätöksen tuloksen perusteella määritellyt sopeutustoimenpiteitä ei olla saatu täysimääräisesti toteutukseen, kustannussäästöjä tuottavat toimenpiteet kuitenkin etenevät. Tavoitteisiin pääsemiseksi on tehty lisätoimenpiteitä, kuten määritelty uusia säästökohteita, sekä asetettu vahvemmat ohjausrakenteet vuonna 2024 merkittäviä ylityksiä aiheuttaneille palveluille. Suurimmat poikkeamat talouden toteumassa aiheutuvat lastensuojelun laitoshoidon sekä vammaispalveluiden ostopalveluista. Ennustettua henkilöstömenojen ylitystä hallitaan aiempaa tarkemmalla ja kriittisemmällä täyttölupamenettelyllä. Operatiivisten toimenpiteiden rinnalle talouden hallintaan saattaminen edellyttää organisaatiotasoisia ratkaisuja, kuten ostopalveluina ja omana toimintana tuotettavien palvelujen, palvelutason ja -myöntämiskriteereiden, sekä palveluverkon laajuuden uudelleenarviointia.

Pelastustoimen osalta talous ja toiminta ovat toteutuneet ensimmäisen vuosineljänneksen osalta talousarvion mukaisena. Toiminnallisena haasteena tunnistetaan kaluston sekä paloasemaverkon ikääntymisestä syntyvät ongelmat.

Merkittäviä sääntöjen, päätösten tai ohjeiden noudattamattomuudesta aiheutuneita poikkeamia ei havaittu. Kuntapohjaisesta järjestelmästä periytyneiden toimintakulttuurien yhtenäistämistä, asiakaslähtöisten palvelupolkujen kehittämistä, sekä koko organisaation muutokseen sitouttamista tulee edelleen jatkaa.

Sopimustoiminnassa ei havaittu merkittäviä poikkeamia, joitakin yksittäisiä hankintoaikaisvaatimuksia jätettiin. Hyvinvointialueen sopimustenhallinnan, -vastuiden ja -valvonnan suunnitelma valmistui maaliskuussa 2025, lisäksi asiakirjahallinnon ja tiedonhallinnan toimintaohje hyväksyttiin aluehallituksessa 25.2.2025. Hyvinvointialueen vuokrasopimuskanta käsittää noin 450 vuokrasopimusta, joista 2/3 on päättymässä vuoden lopussa. Kokonaisuus on merkittävä sekä sopimushallinnan, kustannusten, että palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden näkökulmista.

Erillisenä liitteenä esitetään

- Hyvinvointialueen tammi-maaliskuun 2025 neljännesvuosikatsaus

- Toimialakohtaiset talouden sopeuttamistoimenpiteiden seurantaraportit
- Raportti hankintasuunnitelman toteutumisesta

Toimivalta

hallintosääntö § 74

Esittelijä Hyvinvointialuejohtaja Tollet Jan

Päätösehdotus Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se merkitsee neljännesvuosikatsauksen tiedoksi.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Asian kokouks käsittely:

Lotta Ahola saapui paikan päälle kokoukseen tämän pykälän käsittelyn aikana klo 14.55.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Aluevaltuusto 06.05.2025
788/02.00.02/2025

Päätösehdotus Aluevaltuusto päättää merkitä neljännesvuosikatsauksen tiedoksi.

Päätös